

ТИМОФІЙ РИБАК

(до 75-річчя від дня народження)

9 березня 2007 року виповнилося 75 років від дня народження і 51 рік виробничої, наукової та педагогічної діяльності доктора технічних наук, професора, Заслуженого працівника освіти України, академіка АІНУ, проректора, завідувача кафедри, голови спецради з захисту докторських дисертацій Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя Тимофія Рибак. Тимофій Іванович нагороджений медалями 60-річчя УПА (2002р.) та Всеукраїнського педагогічного товариства імені Григорія Ващенко (2007р.). Учасник війни, учасник бойових дій ОУН-УПА, політв'язень сталінських таборів.

Народився Тимофій Іванович Рибак 9 березня 1932 року в с. Староміщина Підволочиського району Тернопільської області.

15 лютого 1949 року був заарештований за участь у шкільній підпільній організації „Львинці”. Ув'язнення відбував у таборах так званого «Гулагу» (Мордва), системі Омських таборів та мідних рудниках Джезказгану.

Після повернення з ув'язнення у 1954 році служив у радянській армії, де продовжив здобуття середньої освіти.

У 1958 році після закінчення Підволочиської середньої школи робітничої молоді вступив до Львівського державного університету імені Івана Франка на механіко-математичний факультет. З 1964 року працював у Головному спеціальному конструкторсько-технологічному бюро Львівхімсільгоспмаш спочатку інженером з розрахунків на міцність, опісля – керівником групи, керівником бригади і начальником конструкторського відділу.

У 1972 році в спеціалізованій вченій раді Львівського політехнічного інституту Тимофій Рибак захистив кандидатську дисертацію на тему: "Дослідження несучої здатності просторових рамних конструкцій деяких сільськогосподарських машин" за спеціальністю "Опір матеріалів і будівельна механіка".

У 1985 році видавництво "Наукова думка" (м. Київ) опублікувало монографію Т.Рибак "Методи оцінки несучої здатності і довговічності машин для хімічного захисту у рослинництві", в якій представлені нові методи розрахунку міцності і довговічності основних вузлів машин для захисту в рослинництві: конструкції рам, каркasi секцій штанг, колеса осових і відцентрових вентиляторів і елементи їх приводу, диски дискових розпилювачів у вигляді ребристих пластин, оболонкові конструкції типу баків обприскувачів тощо.

Монографія Рибак Т.І. "Підвищення надійності машин для хімічного захисту у рослинництві" (Київ: Урожай, 1986 р.) присвячена техніко-економічним основам підвищення надійності і термінів експлуатації машин, що працюють в агресивних середовищах, а також профілактичним заходам для забезпечення їх надійної роботи та шляхам підвищення працездатності.

У 1987 році в Ростовському–на–Дону Інституті сільськогосподарського машинобудування Т.І. Рибак захистив докторську дисертацію на тему "Методи оцінки несучої здатності і довговічності машин для хімічного захисту у рослинництві" за спеціальністю "Сільськогосподарські і гідромеліоративні машини".

З 1988 до 1990 року – завідувач кафедри технології машинобудування Львівського політехнічного інституту.

У 1989-1990 роках виходять з друку у співавторстві монографії "Современные методы конструктивной надежности сельскохозяйственной техники" видавництва "Техніка" (Київ), "Надійність сільськогосподарської техніки" видавництва "Урожай" (Київ), "Композиционные материалы для сельскохозяйственного машиностроения" МЦНТИ (Москва).

У 2002 році у співавторстві вийшов підручник "Сільськогосподарські машини: теоретичні основи, конструкція, проектування. Машини для рільництва" видавництва "Урожай" (Київ).

У 2003 році у видавництві "Збруч" професор Тимофій Рибак видав монографію «Пошукове конструювання на базі оптимізації ресурсу мобільних сільськогосподарських машин», у якій викладено основи конструювання сільськогосподарських машин.

З 1990 року Рибак Т.І. – завідувач кафедри технічної механіки і сільськогосподарського машинобудування, а з 1997 – проректор з навчально-науково-виробничих комплексів і зовнішньоуніверситетської діяльності Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя. У 1990 році йому присвоєно вчене звання професора.

Основні наукові здобутки професора Рибак Т.І. полягають у модифікації методу мінімуму потенціальної енергії деформації з особливостями енергії деформації від деформування довільного профілю конструктивних структур та розвитку теоретичних основ визначення коефіцієнтів інтенсивності напружень з особливостями динамічної дії моментів біпарі. В подальшому ці напрямки успішно розвивають його учні: докторант Підгурський М.І., доценти Попович П.В., Олексюк В.П., Хомик Н.І., Сташків М.Я. та ін.

У 1991 році за ініціативою д.т.н., професора Рибак Т.І. у Тернопільському приладобудівному інституті (тепер Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя) була відкрита перша спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю "Сільськогосподарські і гідромеліоративні машини". У 1993 році її перерестроєвано у докторську спеціальність Д 58.052.02 за спеціальністю "Машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва", яку ювіляр незмінно очолює до цього часу.

Тимофій Рибак з 1996 року є автором і відповідальним виконавцем регіональної довготривалої програми "Взаємодія вищих закладів освіти західних областей з закладами освіти Автономної республіки Крим та Військово-морськими силами Збройних сил України", яка отримала широкий позитивний резонанс серед населення і керівництва АР Крим, а також офіцерів ВМС Збройних сил України. Є незмінним головою організаційного і програмного комітету Міжнародного симпозіуму "Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі", який проводився у 1996-2006 р.р.

Професор Рибак Т.І. – автор понад 240 наукових публікацій, монографій, винаходів, підручників, методичних посібників. Під його керівництвом захищено 9 кандидатських дисертацій. Професор є консультантом двох докторських дисертаційних робіт.

Тимофій Рибак опублікував документально-публіцистичні книги «Хмури дії неволі» (2002 р.) та «У мої сімдесят п'ять. Життя, боротьба, наукові висліди, біль, тривоги, неспокої, надії» (2007 р.), в яких зібрані історико-публіцистичні статті, поезія, спогади та роздуми автора.

Нехай ця пам'ятна дата стане для ювіляра життєвою вершиною, з якої науковий погляд сягає ще далі. Наснаги ювілярові на довгі і блазі літа.

Редколегія Вісника Тернопільського державного технічного університету.

МИХАЙЛО ЛЕНЮК

(до 70-річчя від дня народження)

Ленюк Михайло Павлович народився 30 жовтня 1936 року в м. Хотині Чернівецької області в сім'ї робітника. Після завершення семирічної освіти в 1950 році навчався в педагогічному училищі (1950-1954 р.р.). Рік працював учителем математики й фізики в V-VI класах восьмирічної школи в селі Колінківці Хотинського району. З 1955 до 1958 року служив у лавах радянської армії, в зенітно-артилерійських військах. З 1958 по 1963 р.р. – навчання на математичному відділенні фізико-математичного факультету Чернівецького держуніверситету. З 1 вересня 1963 року розпочав роботу асистентом кафедри диференціальних рівнянь як один із її кращих випускників. До сьогоднішнього дня пройшов всі викладацькі категорії: асистент (1963-1967), викладач (1970-1971), старший викладач (1971-1974), доцент (1974-1993), професор (з 1993р.). З 1967 до 1970 року навчався в аспірантурі при Інституті математики АН УРСР (відділ математичної фізики та нелінійних коливань). 23 лютого 1971 року в спеціалізованій Вченій раді Інституту математики АН УРСР Ленюк М.П. захистив кандидатську дисертацію “Разложение решения смешанных задач для некоторых дифференциальных операторов в частных производных по фундаментальным решениям задачи Коши” за спеціальністю “Теоретична та математична фізика”.

18 травня 1993 року в спеціалізованій Вченій раді Інституту математики НАН України Ленюк М.П. захистив докторську дисертацію “Інтегральні перетворення для задач математичної фізики неоднорідних структур” за спеціальністю 01.01.03 – математична фізика.

За період з 1965 року Ленюк М.П. опублікував понад 700 наукових праць, в тому числі 25 монографій, 30 препринтів та 5 науково-методичних посібників. Серед найважливіших праць професора Ленюка М.П. відзначимо:

1. Інтегральні перетворення Фур'є. Бесселя із спектральним параметром в задачах математичного моделювання масопереносу в неоднорідних середовищах. – Київ: Наук. думка, 2000. – 371 с. (Співавтор Петрик М.Р.);
2. Інтегральні перетворення типу Конторовича-Лебсєва. – Чернівці: Прут, 2002. – 280с. (Співавтор Михалевська Г.І.).

Під його керівництвом аспірантами та здобувачами підготовлено й захищено 17 кандидатських дисертацій. М. Ленюк був членом організаційних комітетів багатьох міжнародних наукових конференцій.

Професор М.П. Ленюк є членом редакційної колегії Вісника ТДТУ та провідним науковим співробітником лабораторії математичного моделювання масопереносу в неоднорідних і нанопористих середовищах, був членом спецради із захисту кандидатських дисертацій у нашому університеті.

Професор Ленюк М.П. заснував і був головним редактором збірника наукових праць “Інтегральні перетворення та їх застосування до крайових задач” (тепер “Крайові задачі для диференціальних рівнянь”).

Професор Ленюк М.П. є знайомим в Україні і поза її межами математиком і механіком, фахівцем з математичної фізики, теорії крайових задач для рівнянь з

частинними похідними та механіки неоднорідних середовищ. Основні напрямки його наукових досліджень сфокусовані на:

- побудову розгалужених фундаментальних розв'язків задачі Коші та фундаментальних матриць розв'язків задачі Коші відповідно для інваріантних відносно групи обертань строго параболічних, В-параболічних, гіперболічних та В-гіперболічних за Петровським рівнянь та систем диференціальних рівнянь;

- узагальнення класичних інтегральних перетворень Фур'є, Фур'є-Бесселя, Вебера, Ганкеля, Мелера-Фока, Конторовича-Лебедева та інших на випадок кусково-однорідних інтервалів;

- побудову гібридних інтегральних перетворень, породжених всеможливим сполученням диференціальних операторів Фур'є, Бесселя та Лежандра на дво- та трискладових інтервалах;

- побудову точних аналітичних розв'язків алгоритмічного характеру основних крайових задач термомеханіки неоднорідних структур (охоплено задачі статички, квазістатички й динаміки (як в рамках класичної, так і в рамках узагальненої термомеханіки)) у найуживаніших на практиці системах координат: декартовій, циліндрично-круговій, циліндрично-еліптичній та сферичній;

- підсумовування поліпараметричних функціональних рядів та обчислення поліпараметричних невластних інтегралів методами класичних та гібридних інтегральних перетворень, ядрами яких є власні елементи відповідних диференціальних операторів.

Розроблений ним математичний апарат нового типу інтегральних перетворень дає можливість ефективно розв'язувати широкий клас практично важливих задач математичного моделювання масо-теплопереносу, дифузії, фільтрації, механіки неоднорідних середовищ, будувати в замкнутій формі їх точні аналітичні розв'язки. У співавторстві з О. Шаблієм і М. Петриком розроблені основи математичної теорії моделювання масопереносу в неоднорідних і нанопористих середовищах з урахуванням системи багатоінтерфейсних взаємодій та нестационарних режимів масообміну на поверхнях. Вказаний математичний апарат також знайшов своє застосування у дослідженні кінетики та оптимальному керуванні дифузійними та електродифузійними процесами.

Редакційна колегія журналу щиро вітає ювіляра і бажає йому міцного здоров'я та довгих років плідної праці на благо науки України.

МИКОЛА ПРИЙМАК

(до 60-річчя від дня народження)

Микола Приймак народився 16 січня 1947 року в селі Москалівка Лановецького району Тернопільської області. В 1954-1962 роках навчався в Москалівській восьмирічній школі, з 1962 до 1965 року – в Білозірській середній школі, яку закінчив із золотою медаллю. У 1965 році вступив до Львівського державного університету на механіко-математичний факультет, після закінчення якого в 1970 році отримав спеціальність «математика-обчислювача». Був направлений на роботу на завод обчислювальних і управляючих машин в місті Києві, де працював інженером-програмістом. У 1972-1974 роках служив в армії, в Забайкальському військовому окрузі. Під час служби в 1973 році був також командиром цілинного взводу в Казахстані. В 1974-1978 роках продовжив роботу в інституті периферійного обладнання, де виконував роботи, пов'язані із автоматизацією проектування друкованих плат для ЕОМ. В 1978-1981 роках навчався в аспірантурі університету "Київська політехніка". Після її успішного закінчення тривалий час працював молодшим науковим співробітником в КБ "Штурм", науковим співробітником в Інституті електродинаміки НАН України. З 1992 року працює в Тернопільському державному технічному університеті, спочатку доцентом на кафедрі біотехнічних систем, а з 2001 року – завідувачем кафедри комп'ютерних наук.

Кандидатську дисертацію Микола Приймак захистив у 1987 року в спеціалізованій вчеській раді Московського енергетичного інституту, а 2001 році – докторську за спеціальністю "Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології". В 2004 році отримав звання професора.

Основні наукові роботи Приймака М.В. присвячені побудові моделей, аналізу та прогнозу стохастично періодичних сигналів. Вивчаючи їх, Приймаком М.В. вперше введено і різносторонньо досліджено нові класи випадкових процесів. Це процеси з незалежними періодичними приростами, періодичні білі шуми, марківські періодичні процеси та ланцюги. Микола Володимирович провів класифікацію дискретних періодичних білих шумів, розробив методи їх імітаційного моделювання, а також методи довгострокового прогнозу для періодичних випадкових процесів і послідовностей та короткострокового – для періодичних марківських процесів та періодичних ланцюгів Маркова. В прикладному плані це дає можливість розраховувати більш достовірний прогноз споживання енергоносіїв, інших ритмічних сигналів.

Микола Володимирович Приймак започаткував дослідження, пов'язані з новими класами періодичних функцій та процесів, період яких може змінюватися

згідно з певною функціональною залежністю. Такого роду функції і процеси дозволяють більш глибоко і всебічно вивчати стохастично періодичні сигнали і системи в перехідних режимах. Яскравим прикладом тут можуть бути електрокардіограми, отримані під час чи зразу ж після дії фізичного навантаження. Приймаком М.В. започатковані роботи з дослідження періодичних функцій і процесів, значення яких або їх ймовірнісні характеристики через період функціонально пов'язані.

Основні наукові праці М.В.Приймака, що стосуються теорії періодичних випадкових процесів і шумів, математичної статистики, імітаційного моделювання, знайшли своє відображення в 103 публікаціях.

М.В.Приймак – член редколегій журналів „Вісник Тернопільського державного технічного університету” та „Комп'ютинг”, член двох наукових рад із захисту дисертаційних робіт. Сьогодні керує науковою школою, має послідовників, аспірантів.

Редакційна колегія журналу щиро вітає ювіляра і бажає йому міцного здоров'я та довгих років плідної праці на благо науки України.

ПАМ'ЯТІ СТЕПАНА ГРИГОРОВИЧА НАГОРНЯКА

9 січня 2007 року на 60 році життя перестало битись серце нашого колеги і вчителя, декана факультету переробних і харчових виробництв, професора кафедри комп'ютерного проектування верстатів і машин, академіка Академії наук вищої школи України, Заслуженого винахідника України, доктора технічних наук, професора С.Г.Нагорняка.

Степан Григорович Нагорняк народився 8 липня 1947 року в селі Коржевці Державинського району Хмельницької області. Закінчив школу зі срібною медаллю, працював токарем. У 1965 році вступив до Тернопільського філіалу Львівського політехнічного інституту. З цього часу його доля пов'язана із нашим навчальним закладом. Після закінчення інституту, служби в армії і успішного завершення очної аспірантури в Українській сільськогосподарській академії в Києві Степан Григорович працює асистентом, старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри верстатів та інструментів.

У 1978 році захистив кандидатську дисертацію. У 1987 році Указом Президії Верховної Ради йому присвоєно почесне звання Заслуженого винахідника України. У 1991 році Степан Григорович захистив докторську дисертацію на тему "Синтез інструментально-верстатного оснащення на основі аналізу кінематики лезової обробки" зі спеціальності 05.03.01 – процеси механічної і фізико-технічної обробки, верстати та інструменти. У 1996 році стає професором. У 1992 році його обирають академіком Академії наук вищої школи України. З цього ж часу він працює професором кафедри верстатів та інструментів.

Зі створенням у 1995 році факультету переробних і харчових виробництв Степан Григорович стає незмінним деканом цього факультету аж до останніх днів. Одночасно він працює професором кафедри верстатів та інструментів, а з 2004 року – професором кафедри комп'ютерного проектування верстатів і машин.

Степан Григорович залишив нам багату наукову спадщину. Він опублікував 160 наукових та науково-методичних праць, отримав більше 180 авторських свідоцтв, патентів і ліцензій, написав 3 книги, серед яких монографія про фізико-технічні ідеї Івана Пулюя, ряд навчальних і навчально-методичних посібників та інструкцій.

Сфера наукових інтересів С.Г.Нагорняка була надзвичайно широкою, а саме: синтез фрикційних, кулачкових, зубчастих і турбовакуумних запобіжних муфт і верстатно-інструментального оснащення для токарних, свердильних і фрезерних робіт. У результаті проведених пошукових і науково-дослідних робіт

створені нові підгрупи фрикційних запобіжних муфт підвищеної точності спрацювання, які дозволяють суттєво зменшити вплив зміни коефіцієнта тертя між фрикційними дисками. Запропоновано забезпечення постійної осьової сили підтиску півмуфт кулачкових запобіжних муфт, що дозволяє зменшити їх коефіцієнт динамічності в 2-3,5 рази. Розроблено зубчасті кривошипно-пружинні запобіжні муфти, які характеризуються високою точністю спрацювання і постійним кінематичним зв'язком між півмуфтами в режимі перевантаження.

Його оригінальні ідеї і розробки є значним внеском в інженерну науку і виробництво України. Розроблена С.Г.Нагорняком теорія синтезу верстатно-інструментального оснащення була і є перспективною основою для фундаментальних наукових розробок і винаходів, залишається предметом для майбутніх дослідників.

Степан Григорович підготував 5 кандидатів наук і 1 доктора наук. А скількох науковців і винахідників він консультував! Професор С. Нагорняк був членом декількох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, часто опонував роботи. Під його керівництвом отримали пугівку в життя сотні і сотні інженерів.

Степан Григорович Нагорняк був прекрасним чоловіком, люблячим батьком і дідусям. Зараз в університеті працюють обидві його дочки: Галина Нагорняк, кандидат технічних наук, доцент кафедри менеджменту підприємницької діяльності та Ірина Нагорняк, старший викладач кафедри економічної кібернетики.

Нас, його учнів, охоплює щемний біль великої втрати. З нами цей біль розділяють десятки колег, співробітників, випускників університету, вчених з різних куточків України.

Співчуття рідним і близьким Степана Григоровича надійшли від віцепрезидента Академії вищої школи України проф. Кузнецова Ю.М., директора механіко-машинобудівного інституту НТУУ "Київський політехнічний інститут" Бобира М.І., член-кореспондента АН України Родіна П.Р., завідувачів кафедр НТУУ "КПІ" інструментального виробництва проф. Равської Н.С., конструювання верстатів і машин проф. Стругинського В.Б., технології машинобудування проф. Петракова Ю.В.

Пам'ять про Степана Григоровича Нагорняка, відомого вченого, яскравого винахідника, мудрого педагога і наставника, непересічну і добру людину, назавжди залишиться в наших серцях.

*Редколегія Вісника Тернопільського
державного технічного університету*